

Ks. Tadeusz PIKUS

Chrześcijaństwo religią Objawienia i świadectwa

Treść: 1. Objawienie Boże: a. Plan Objawienia. b. Rodzaje Objawienia. c. Objawienie «pierwotne». d. Objawienie a Odkupienie 2. Słowo Boże w słowie ludzkim. 3. Pełnia Objawienia. 4. Objawienie jako świadectwo. 5. Świadectwa o Jezusie. 6. Drogi Objawienia. 7. Objawienie eschatologiczne. 8. Objawienie jako spotkanie. 9. Chrześcijanin świadkiem Boga.

---

1. Objawienie Boże

Objawienie Boże nie jest tylko nauką, pouczeniem, ale przede wszystkim witalno-dynamiczną rzeczywistością nadprzyrodzoną i historyczną, jest twórczym zaangażowaniem się osobowego Boga w historię człowieka¹.

W opozycji do tego poglądu znajdują się dwa stanowiska: immanentyzm modernizmu i ekstrynsecyzm²:

Immanentyzm modernizmu, dla którego Objawienie nie jest niczym innym jak rozwojem ludzkiej potrzeby religijnej, będącej immanentną koniecznością historii człowieka. W nim bowiem owa potrzeba obiektywizuje się w najbardziej różnorodnych formach w historii różnych religii, aż stopniowo przyjmuje swoje czystsze obiektywizacje w judaizmie i w chrześcijaństwie³.

Ekstrynsecyzm zaś głosi, że Objawienie jest wydarzeniem interwencji Boga, która pochodzi wyłącznie z zewnątrz i zwraca się do ludzi przekazując im za pośrednictwem proroków prawdy sformułowane w zdaniach, niedostępne dla nich w inny sposób, i udziela im moralnych i innych wskazówek, jakich człowiek powinien przestrzegać.

---

¹ Por. "Boże Objawienie - Wstęp", *Breviarium fidei* (oprac. S. GŁOWA, I. BIĘDA), Poznań 1988, I.

² Ekstrynsecyzm - łac. *extrinsecus*, z zewnątrz, zewnętrznie, z zewnętrznej strony.

³ Por. ŚW. OFFICIUM, Dekret «*Lamantabili*» o twierdzeniach modernistów (1907), *Breviarium fidei*, dz. cyt., 29 nn.

Religia chrześcijańska jest określana jako religia historyczna. To oznacza, że Bóg wkroczył do świata stworzonego w konkretnym czasie i miejscu w osobie Jezusa Chrystusa. Objawienie jest *wydarzeniem* decydującym i najbardziej podstawowym w religii chrześcijańskiej, warunkuje ono wybór wiary, ponieważ jeśli Bóg przemówił do ludzkości i potwierdził dostatecznie ten fakt, wybór wiary nie jest już wyborem ślepy, lecz wyborem ludzkim, zgodnym z naturą człowieka, który jest bytem rozumnym i wolnym⁴. Wskazanie tutaj na fakt interwencji Bożej w dziejach ludzkości zakłada jednoznaczne rozumienie chrześcijaństwa jako religii Objawionej⁵. Stąd też nie jest ona osiągnięciem człowieka lub ludzkości, lecz inicjatywą Boga skierowaną do człowieka. Inicjatywa ta nosi charakter aktu osobowego, tzn. aktu świadomego i dobrowolnego. Bóg ze swej strony objawił samego siebie i odwieczne postanowienie swej woli o Zbawieniu ludzi, «dla uczestnictwa w darach Bożych, które całkowicie przewyższają poznanie rozumu ludzkiego»⁶. Należy stwierdzić, że objawia się ludziom Bóg transcendentny, niedostępny i niewidzialny (por. Kol 1,15; 1Tm 1,17). O tym jednoznacznie wypowiedział się Jezus z Nazaretu, Założyciel chrześcijaństwa: „Boga nikt nigdy nie widział, Ten Jednorodzony Bóg, który jest w łonie Ojca [o Nim] pouczył” (J 1,18); „Nigdy nie słyszeliście ani Jego głosu, ani nie widzieliście Jego oblicza...” (J 5,37).

Objawienie⁷ Boże nie polega jedynie na stworzeniu systemu prawd i podaniu ich do wierzenia, lecz na żywym Słowie Bożym skierowanym do człowieka. Słowo to jest swego rodzaju zaproszeniem do wiary i dialogu⁸. Chrześcijaństwo więc nie jest tylko systemem prawd, jest życiem Boga w człowieku, a człowieka w Bogu.

---

⁴ Por. R. LATOURELLE, *Teología de la Revelación* (przeł. J. L. Domínguez Villar), Salamanca 1982⁵, 9n.

⁵ Objawienie gr. *apokalypsis* - określenie czynności polegającej na usunięciu (*apo*: z dala od czegoś, poza czymś) tego co zakrywa (*kalypto* - zakrywać, zasłaniać).

⁶ SOBÓR WATYKAŃSKI I., Konstytucja dogm. o wierze katolickiej, *Dei Filius*, rozdz. 2: *Denz.* 1786 (3005).

⁷ Obszernym i poważnym wykładem na temat Objawienia chrześcijańskiego jest Konstytucja Dogmatyczna o Objawieniu (KO) Soboru Watykańskiego II. Podpisał ją Paweł VI i Ojcowie Soborowi dnia 18.11.1965 r.

⁸ Dialog - rozumiany tutaj nie tylko jako rozmowę, lecz jako szeroko rozumianą interakcję interpersonalną. Samoudzielenie się Boga wprowadza bowiem ludzi w Jego tajemnicę, która odsłania się poprzez wcielenie Słowa, w mocy Ducha Świętego, jako dostęp do Ojca. Por. H. WALDENFELS, *O Bogu, Jezusie Chrystusie i Kościele dzisiaj*, (przeł. A. Paciorek), Katowice 1993, 172.

a. Plan Objawienia

Ponieważ Objawienie - jak wspomnieliśmy - jest działaniem zamierzonym, należy je rozpatrywać pod kątem działania osobowego, tzn. świadomego i dobrowolnego. Pozwoli to nam na poznanie motywu i celu przyjętego działania oraz wskaże na niezbędne «środki» umożliwiające osiągnięcie zamierzonego celu. Motywem lub pobudką Objawienia jest - według nauki Soboru - dobroć i mądrość Boża⁹. Można by rzec, że Bóg kieruje się tutaj wyłącznie miłością. Na pytanie dlaczego Bóg się objawia? - odpowiedź jest prosta: dlatego że kocha człowieka i stworzony przez Siebie świat (por. J 3,16). Treścią więc Objawienia jest Sam Bóg i tajemnica Jego woli¹⁰ (por. Ef 1,9). Wołą Boga jest - zgodnie z Objawieniem - aby ludzie przez Chrystusa, Słowo Wcielone mieli dostęp do Ojca w Duchu Świętym i stali się uczestnikami Boskiej natury (por. Ef 2,18; 2P 1,4). «Środkiem» zaś niezbędnym dla uzyskania tego celu jest Chrystus, Słowo Wcielone, i Duch Święty¹¹. Trzeba w tym miejscu jeszcze raz podkreślić, że w urzeczywistnieniu zamierzonego przez Boga dzieła ostatnie słowo, czyli po Bogu drugie, należy do samego człowieka. Tym słowem jest odpowiedź człowieka na inicjatywę Boga.

Dzieło objawienia ma swój plan w znaczeniu zaplanowanego przez Boga kolejnego następstwa łask, dla ujęcia całokształtu zabiegów Bożych zmierzających do Zbawienia ludzi. Urzeczywistnienie się planu Objawienia dokonuje się przez słowa i czyny (*gestis verbisque*). Są one ze sobą wewnętrznie powiązane tak, że stanowią jedną całość. "Czyny dokonane przez Boga w historii Zbawienia ilustrują i umacniają naukę oraz sprawy słowami wyrażone; słowa zaś obwieszczają czyny i odsłaniają tajemnicę w nich zawartą. Najgłębsza zaś prawda o Bogu i o Zbawieniu człowieka

---

⁹ Objawienie Boże powinno być przekazywane też z motywów dobroci i mądrości.

¹⁰ Często jest podkreślane, że treścią Objawienia dokonanego w Jezusie Chrystusie jest też prawda o człowieku. Mówi o tym w Encyklice *Redemptor hominis*, Jan Paweł II: «Człowiek, który chce zrozumieć siebie do końca - nie wedle jakichś tylko doraźnych, częściowych, czasem powierzchownych a nawet pozornych kryteriów i miar swojej własnej istoty - musi ze swoim niepokojem, niepewnością, a także słabością i grzesznością, ze swoim życiem i śmiercią, przybliżyć się do Chrystusa. Musi niejako w Niego wejść z sobą samym, musi sobie «przyswoić», zasymilować całą rzeczywistość Wcielenia i Odkupienia, aby siebie odnaleźć. Jeśli dokona się w człowieku ów dogłębny proces, wówczas owocuje on nie tylko uwielbieniem Boga, ale także głębokim zdumieniem nad sobą samym. Jakąż wartość musi mieć w oczach Stwórcy człowiek, skoro zasłużył na takiego i tak potężnego Odkupiciela, skoro Bóg «Syna Jednorodzonego» dał, żeby on, człowiek, «nie zginął, ale miał życie wieczne» (J 3,16). Rozdz. II, 10.

¹¹ Od początku i zawsze objawia się Bóg w Trójcy Jedyny. Bowiern gdy działa Ojciec działa i Syn i Duch Święty, gdy działa Syn działa i Ojciec i Duch Święty, gdy działa Duch Święty działa Ojciec i Syn.

jaśniej nam przez to Objawienie w osobie Chrystusa" (KO 2). Chrystus jest zarazem pośrednikiem i pełni całą rolę Objawienia. "...nie była ona (tajemnica Chrystusa) oznajmiona synom ludzkim, w poprzednich pokoleniach, tak jak teraz została objawiona przez Ducha Świętego Jego Apostołom i prorokom" (Ef 3,5).

b. Rodzaje Objawienia

Bóg objawia się w historii Starego i Nowego Testamentu oraz w Kościele. Bóg, który przez Słowo stworzył wszystko i zachowuje (por. J 1,3) daje ludziom poprzez rzeczy stworzone trwałe świadectwo o sobie (KO 3). Sobór wyznaje, że «Boga będącego początkiem i końcem wszystkich rzeczy można poznać z pewnością przy naturalnym świetle rozumu ludzkiego z rzeczy stworzonych» uczy też, że Objawieniu Bożemu przypisać należy fakt, «iż to, co w sprawach Bożych (*in rebus divinis*) samo z siebie jest dla rozumu ludzkiego dostępne, również w obecnych warunkach rodzaju ludzkiego może być poznane przez wszystkich szybko (*expedite*), z mocną pewnością i bez domieszki jakiegokolwiek błędu»¹². Kościół podaje naukę o Objawieniu Bożym naturalnym¹³ nie tylko dlatego, że jest to logiczny wynik poważnych rozumowań filozoficznych, lecz ponieważ jest to nauka podana wyraźnie w Piśmie św. (por. Mdr 13,1-9; Rz 1,19-20; 2,14).

Wiedza o Wszechświecie przyprowadziła Mędrców do groty narodzonego Jezusa. (por. Mt 2,1-2). Aczkolwiek w objawieniu naturalnym (kosmicznym)¹⁴ człowiek nie wchodzi w bezpośredni kontakt z Bogiem - ponieważ to, czego dosięga i poznaje przy pierwszym zetknięciu, to są rzeczy stworzone tego świata - niemniej jednak Kościół uznaje je za Objawienie prawdziwe i o pełnym znaczeniu. "Jednak - jak stwierdzi Sobór Watykański I spodobało się Jego (Boga) mądrości i dobroci objawić rodzajowi ludzkiemu także inną i to nadprzyrodzoną drogę..."¹⁵.

c. Objawienie «pierwotne»

Pismo św. mówi o Objawieniu Boga pierwszym rodzicom i o Jego bliskości w następujących słowach: "Gdy zaś mężczyzna i jego żona usłyszeli

¹² SOBÓR WATYKAŃSKI I, *Denz.* 1785 i 1786 (3004 i 3005); por. KO 6.

¹³ Por. A. LANG, *Teologia Fundamental* (przeł. M. García Aparisi), 1, Madrid 1975, 46-49.

¹⁴ E. Kopeć rozróżnia w historii zbawienia ludzkości objawienie kosmiczne, historyczne, chrześcijańskie, eschatologiczne. por. *Teologia Fundamentalna*, Lublin 1976, 46.

¹⁵ *Denz.* 1785 (3004); por. KO 4; por. LANG, *dz. cyt.*, 49-57.

kroki Pana Boga przechadzającego się po ogrodzie, w porze kiedy był powiew wiatru skryli się przed Panem Bogiem wśród drzew ogrodu" (Rdz 3,8). Objawienie Boga zaraz na początku pierwszym ludziom miało otworzyć im drogę do Zbawienia nadziemskiego (por. KO 3). Wówczas bowiem w raju nie było im potrzebne zbawienie ziemskie¹⁶.

Należy zauważyć, że człowiek od początku został przeznaczony do Zbawienia nadziemskiego rozumianego jako Zbawienie ku czemuś wyższemu. Dzieło Zbawienia człowieka ukazane jest w objawieniu «pierwotnym». Można zatem powiedzieć, że dzieło Zbawienia nadziemskiego zawsze zawiera w sobie element Objawienia.

To nie człowiek pierwszy wchodzi w świat Boga, lecz Bóg wkracza w świat człowieka, aby uczynić go współuczestnikiem swego życia. Ten akt wkraczania można nazwać Objawieniem się Boga. Jest on nieustannym otwieraniem człowiekowi drogi do Zbawienia nadziemskiego.

d. Objawienie a Odkupienie

Upadek ludzi zniweczył pierwotny zamiar Boga. Po tym upadku Bóg wzbudził w nich nadzieję Zbawienia przez obietnicę odkupienia (por. Rdz 3,15). Odkupienie po upadku pojawiło się jako konieczny warunek Zbawienia.

U podstaw zamiaru Bożego Zbawienia ludzi jak już powiedzieliśmy znajduje się objawianie się Boga i Jego woli. W planie Boga dotyczącym Zbawienia człowieka, po jego upadku, pojawiła się konieczność Odkupienia. Mimo, że grzech pierworodny zmienił sytuację religijną ludzkości, Bóg nie zaprzestał objawiać się człowiekowi. Poprzez Objawienie daje obietnicę Odkupienia, która rodzi nadzieję przyszłego Zbawienia. Odkupienie jest w zasadzie dziełem samego Boga. Dlatego też, w uproszczeniu można powiedzieć, że o ile bez człowieka dokonuje się Odkupienie, o tyle nie może dokonać się bez niego Zbawienie. Tutaj historia Objawienia i historia wiary tworzą historię Zbawienia. Zbawienie bowiem nie jest aktem mechanicznym, ani dziedzicznym. „A to jest życie wieczne: aby znali Ciebie, jedynego prawdziwego Boga, oraz Tego, którego posłałeś Jezusa Chrystusa" (J 17,3).

2. Słowo Boże w słowie ludzkim

„W Piśmie świętym więc objawia się - przy stałym zachowaniu prawdy i świętości przedziwne «zniżanie się» wiecznej Mądrości, byśmy uczyli się o

---

¹⁶ Jest wielką pokusą myśleć jedynie o zbawieniu dotyczącym spraw ziemskich. Ostrzega przed tym św. Paweł: «Jeżeli tylko w tym życiu w Chrystusie nadzieję pokładamy, jesteśmy bardziej od wszystkich ludzi godni politowania» (1 Kor 15,19).

niewysłowionej dobroci Boga i o tym, jak bardzo dostosował się On w mowie, okazując przezorność i troskliwość względem naszej natury»¹⁷. Bo słowa Boże, językami ludzkimi wyrażone, upodobniły się do mowy ludzkiej, jak niegdyś Słowo Ojca Przedwiecznego, przyjąwszy słabe ciało ludzkie, upodobniło się do ludzi" (KO 13).

Scholastycy niewiele mówili na temat słowa. Stwierdzali za św. Tomaszem, że mówienie jest ujawnianiem myśli drugiemu za pośrednictwem znaków.

W elemencie Objawienia, jakim jest słowo, można wyróżnić kilka aspektów:

- aspekt informatywny. Słowo ma treść, która oznacza lub prezentuje coś, nazywa przedmiot, formułuje myśl, sąd, opowiada o fakcie itp.
- aspekt ekspresywny. Słowo jest interpelacją - zapytaniem. Kieruje się do kogoś i chce skłonić go do odpowiedzi, do reakcji. Działa jako wezwanie, czy też prowokacja nie pozwalając na pozostanie nikomu wobec niego obojętnym.
- aspekt poznawczy w wymiarze interpersonalnym. Słowo ostatecznie jest odkryciem osoby, ujawnieniem jej wewnętrznej postawy, jej dyspozycji.
- aspekt performatywny. Słowo ma moc przekształcającą, twórczą, wyrażającą się w zapowiedzi i spełnieniu.

3. Pełnia Objawienia

„Wielokrotnie i na różne sposoby przemawiał niegdyś Bóg do ojców przez proroków, a w tych ostatecznych dniach przemówił do nas przez Syna" (Hbr 1,1-2).

Zesłał bowiem Syna swego, czyli Słowo odwieczne, oświecającego wszystkich ludzi, by zamieszkał wśród ludzi i opowiedział im tajemnice Boże (por. J 1,1-18). Jezus Chrystus więc Słowo Wcielone, «człowiek do ludzi» posłany, «głosi słowo Boże» (por. J 3,34) i dopełnia dzieła Zbawienia, które Ojciec powierzył Mu do wykonania (por. J 5,36;17,4; por. KO 4). O pełni Objawienia, które dokonuje się przez Chrystusa z Chrystusem i w Chrystusie powie On sam: „Szczęśliwe oczy, które widzą to co wy widzicie. Bo powiadam wam, wielu proroków i królów pragnęło ujrzeć to, co wy widzicie, a nie ujrzeli i słyszeć, co słyszycie a nie usłyszeli" (Łk 10,23-24). Bóg patrzy na człowieka z oblicza Jezusa Chrystusa. Dlatego, kiedy Go ktoś widzi, widzi też i Ojca (por. J 14,9).

---

¹⁷ ŚW. JAN CHRYZOSTOM, In Gen. 3,8 (hom. 17,1); PG 53, 134.

4. Objawienie jako świadectwo

Jezus Chrystus jest tutaj na ziemi świadkiem Boga niewidzialnego i Jego zamiarów: „Ja się na to narodziłem i na to przyszedłem na świat, aby dać świadectwo prawdzie” (J 18,37). Jak widzimy świadek Prawdy poznał i widział Prawdę: (por. J. 1,18; 3,11; 6,46; 7,16; 14,6-11; Mt 11,27; Łk 10,22). Podstawowym gwarantem Prawdy było Jego świadectwo, czyli słowo zapraszające do wiary w głoszoną Prawdę oraz niezłomna wierność Jej, trwająca aż do śmierci. Dając o Niej świadectwo oczekuje od słuchaczy wiary, bowiem jak powiada apostoł Paweł: „Przeto wiara rodzi się z tego, co się słyszy, tym zaś, co się słyszy, jest słowo Chrystusa” (Rz 10,17).

Ważnym elementem świadectwa - jak już było powiedziane - jest słowo zapraszające do przyjęcia czegoś za prawdę i to nie w oparciu o wewnętrzną oczywistość rzeczy, lecz o autorytet zapraszającego. Jezus Chrystus oczekuje wiary w Prawdę, o której On świadczy. Słowa kluczowymi, które wypowiedział są wezwania: "Nawróćcie się i wierzcie..." (Mk 1,15). Gwarantem Prawdy zatem nie jest oczywistość wewnętrzną rzeczy, lecz autorytet zapraszającego do nawrócenia i wiary.

Aby wyjaśnić pojęcie świadectwa, przeciwstawia się słowo «nauczanie» i słowo «poświadczenie». W pierwszym słuchający zgadza się z tym, co mówi nauczyciel z powodu argumentów, dostrzegając w nich wartość wewnętrzną. W drugim, przeciwnie, daje swoje przyzwolenie opierając się na zaufaniu i autorytecie tego, który mówi, wierzy w słowo i w to, co ono oznacza z powodu kompetencji intelektualnej i moralnej mówiącego. W obu przypadkach duch ludzki ubogaca się nowymi prawdami. Istotna różnica polega na motywacjach, które doprowadzają człowieka do udzielenia przyzwolenia: w pierwszym jest oczywistość dowodzenia; w drugim jedynie autorytet mówiącego, bądź świadectwo innych o nim. Droga świadectwa prowadzącego do uzyskania przyzwolenia jest niższa pod względem siły argumentacji od drogi oczywistości, lecz często wyższa z powodu uzyskiwanych wartości. Przyjęcie prawdy na podstawie świadectwa kryje w sobie element zaufania i ryzyka. Poza tym, po pozostawieniu świata materialnego i wejściu w świat osób, zostawiamy świat oczywistości i wchodzimy w świat świadectwa.

5. Świadectwa o Jezusie

Jezus z Nazaretu świadcząc o Prawdzie kieruje do słuchaczy zaproszenie by, ci uznali Go godnym zaufania i dali wiarę Jego świadectwu. Głoszona przez Niego Prawda wiary jest deklaracją roszczeniową dotyczącą Jego Samego. Sformułowana jest ona bardzo jednoznacznie w czasie procesu Jezusa. „Poprzysięgam Cię na Boga żywego pytał najwyższy kapłan

powiedz nam: Czy Ty jesteś Mesjasz, Syn Boży? Jezus mu odpowiedział: «Tak, Ja Nim jestem» (Mt 26,63-64).

Jezus z Nazaretu wskazuje słuchaczowi na szereg faktów, które świadczą o Nim, o Jego posłannictwie i w ten sposób motywuje wysuwane przez siebie roszczenia.

1. Świadcstwo pism: „Badacie Pisma, ponieważ sądzicie, że w nich zawarte jest życie wieczne: to one właśnie dają o Mnie świadectwo” (J 5,39).

2. Świadcstwo ludzi (apostołów): „Ale wy też świadczycie, bo jesteście ze Mną od początku” (J 15,27);

„Wysłaliście poselstwo do Jana i on dał świadectwo prawdzie. Ja nie zważam na świadectwo człowieka, ale mówię to, abyście byli zbawieni” (J 5, 33-34);

- „Wtedy oświecił ich umysły, aby rozumieli Pisma, i rzekł do nich: «Tak jest napisane: Mesjasz będzie cierpiał i trzeciego dnia zmartwychwstał; w imię Jego głoszone będzie nawrócenie i odpuszczenie grzechów wszystkim narodom, począwszy od Jerozolimy. Wy jesteście świadkami tego” (Łk 24,45-47);

ale gdy Duch Święty zstąpi na was, otrzymacie Jego moc i będziecie moimi świadkami w Jerozolimie i w całej Judei, i w Samarii, i aż po krańce ziemi” (Dz 1,8).

3. - Świadcstwo dzieł: „Ja mam świadectwo większe od Janowego. Są to dzieła, które Ojciec dał Mi do wykonania; dzieła, które czynię, świadczą o Mnie, że Ojciec Mnie posłał” (J 5,36);

- „Tymczasem Jan, skoro usłyszał w więzieniu o czynach Chrystusa, posłał swoich uczniów z zapytaniem: «Czy Ty jesteś Tym, który ma przyjść, czy też innego mamy oczekiwać?» Jezus im odpowiedział: «Idźcie i oznajmijcie Janowi to, co słyszycie i na co patrzycie: niewidomi wzrok odzyskują, chromi chodzą, trędowaci doznają oczyszczenia, głusi słyszą, umarli zmartwychwstają, ubogim głosi się Ewangelię” (Mt 11,2-5; por. Łk 7,18-23).

4. Świadcstwo Jezusa o sobie samym¹⁸: „W odpowiedzi rzekł do nich Jezus: «Nawet jeżeli Ja sam o sobie wydaję świadectwo, świadectwo moje jest prawdziwe, bo wiem, skąd przyszedłem i dokąd idę... Także w waszym Prawie jest napisane, że świadectwo dwóch ludzi jest prawdziwe. Oto Ja wydaję świadectwo o sobie samym oraz świadczy o Mnie Ojciec, który Mnie posłał” (J 8,14.17-18).

¹⁸ O roszczeniach Jezusa i Jego niezwykłej osobowości por. J. MYŚKÓW, *Zagadnienia Apologetyczne*, Warszawa 1986, 126-141.

5. Świadectwo Ducha Świętego: „Gdy jednak przyjdzie Pocieszyciel, którego Ja wam pošlę od Ojca, Duch Prawdy, który od Ojca pochodzi, On będzie świadczył o Mnie” (J 15,26).

6. Świadectwo Ojca: „Ojciec, który Mnie pošłał, On dał o Mnie świadectwo” (J 5,37).

Wiara chrześcijańska człowieka - według Jezusa z Nazaretu - opiera się na świadectwie niestworzonym, ostatecznym fundamencie prawdy. Słowem zapraszającym do wiary jest Słowo Wcielone, Jezus Chrystus, za którym stoi autorytet Boga. W Nim Bóg wkroczył do historii, stał się człowiekiem i w Nim przemówił do ludzi. "Gdybyście mnie poznali - mówi Jezus Chrystus - znalibyście i mojego Ojca" (J 14,7).

Osoby, w zasadzie, mogą być poznawane jedynie poprzez ich objawienie się. Objawienie chrześcijańskie jest właściwie objawieniem się Osoby Boga i Jego zamiarów i to sprawia, że religia Objawienia jest również religią świadectwa.

6. Drogi Objawienia

Świadectwo Boże, polegające na kierowanym przez Niego Słowie zapraszającym do wiary, przebiega dwoma torami: zewnętrzną i wewnętrzną.

Zewnętrzna prowadzi - przez proroków, Chrystusa, Apostołów i Kościół. Bóg zwraca się do ludzi słowami: „Nawracajcie się i wiercie w Ewangelię” (Mk 1,15; 16,15).

Wewnętrzna prowadzi - bezpośrednio do wnętrza człowieka. Pismo św. określa ten sposób Objawienie różnymi pojęciami: objawieniem (Mt 11,25; 16,17), oświeceniem (2Kor 4,4-6; Dz 16,14), namaszczeniem (2 Kor 1,21-22), przyciąganiem (J 6,44), świadectwem wewnętrznym (J 5,37; 1J 5,6).

„Ekonomia chrześcijańska jako nowe i ostateczne przymierze, nigdy nie ustanie i nie należy się już spodziewać żadnego nowego objawienia publicznego przed chwalebny ukazaniem się Pana naszego Jezusa Chrystusa” (KO 4; por. 1 Tm 6,14; Tyt 2,13).

7. Objawienie eschatologiczne

Objawienie pozahistoryczne zwane eschatologicznym jest bezpośrednim poznaniem Boga w świetle chwały. Objawienie eschatologiczne jest zapowiedziane jako nagroda dana zbawionym w niebie - widzenie Boga «twarzą w twarz», widzenie uszczęśliwiające (por. 1 Kor. 13,12).

8. Objawienie jako spotkanie

„Bez wiary zaś nie można podobać się Bogu” (Hbr 11,6) - powiada autor listu. Spotkanie Boga z człowiekiem dokonuje się poprzez Objawienie i wiarę. Ujmując zachodzącą relację w uproszczony schemat do spotkania dochodzi poprzez zstąpienie Boga objawiającego się człowiekowi i wstąpienie człowieka na drodze wiary w otwierający się świat Boga¹⁹. Akt wiary nie jest aktem czysto ludzkim, to znaczy aktem świadomym i dobrowolnym wiary naturalnej, lecz jest aktem wiary religijnej, gdzie u podstaw jest uprzedzające i wspomagające działanie Boga (por. KO 5). Wiara człowieka jest pierwszym wolnym i świadomym krokiem w kierunku Boga i stanowi odpowiedź na Jego Objawienie.

Człowiek wierzący powinien wiedzieć na czym swoją wiarę opiera. Pierwszym problemem nie jest tu pytanie, w co wierzyć, lecz komu wierzyć. Najbardziej charakterystyczną cechą wiary chrześcijańskiej jest to, że stanowi ona odpowiedź Osobie, która jest najwyższym autorytetem, mianowicie Bogu.

Bóg objawiający się jest pierwszym przedmiotem wiary, tak zwanym przedmiotem formalnym. To znaczy, że nasza wiara powstaje i jest «formowana» przez uznanie autorytetu Boga, któremu wierzymy. Natomiast prawdy objawione przez Boga, które przyjmujemy wiarą, są przedmiotem materialnym wiary. Przyjmujemy za prawdę to co Bóg objawił i dlatego, że to Bóg objawił.

Objawienie i wiara inicjują i ustanawiają związek o charakterze interpersonalnym, w który można zaobserwować następujące charakterystyczne cechy:

-Bóg ma zawsze inicjatywę, Bóg uzdalnia do wiary, ale nie niszczy wolności człowieka.

-Ze strony człowieka jest potrzebna powaga wyboru nie tylko w detalach, lecz w postawie całego bytu (być albo nie być) ludzkiego. Dokonuje się w nim przemiana serca zbuntowanego w serce synowskie.

-Zawiązuje się głęboka wspólnota między Bogiem i człowiekiem oparta na całkowitym wzajemnym zaufaniu. Człowiek przemienia się w syna i przyjaciela Boga (por. Ga 4,4-6; Rz 8,15; J 15,15), wchodzi w intymne życie Trójcy Świętej (por. J 17,21-23) oraz w pełne poznanie Jej tajemnic (por. J 1,18; Mt 11,25-27; Łk 10,22-23; 1Kor 1,10).

---

¹⁹ Por. WALDENFELS, *dz. cyt.*, 172-173.

9. Chrześcijanin świadkiem Boga

Oto słowa ostatniego pouczenia, które kieruje Jezus Chrystus przed swoim Wniebowstąpieniem do apostołów: „Potem rzekł do nich: «To właśnie znaczyły słowa, które mówiłem do was, gdy byłem jeszcze z wami: Musi się wypełnić wszystko, co napisane jest o Mnie w Prawie Mojżesza, u Proroków i w Psalmach». Wtedy oświecił ich umysły, aby rozumieli Pisma, i rzekł do nich: Tak jest napisane: Mesjasz będzie cierpiał i trzeciego dnia zmartwychwstanie; w imię Jego głoszone będzie nawrócenie i odpuszczenie grzechów wszystkim narodom, począwszy od Jerozolimy. Wy jesteście świadkami tego»" (*emeis martires touton*) (Łk 24,44-48). Pod względem treści Łukasz ujmuje nakaz kerygmatyczny w sposób bardziej oryginalny niż inni synoptycy, ponieważ Dwunastu głosząc ewangelię pełni funkcję nie tylko nauczycieli czy heroldów, lecz przede wszystkim świadków Jezusa. Według tego ujęcia, głoszona Ewangelia nie jest ani dialektyką, ani metafizyką czy teorią, lecz jest zbiorem faktów i przeżyć, które nadają się do stwierdzenia przez świadków, na podstawie bezpośredniego doświadczenia²⁰ doświadczenia wiary, przeżycia spotkania z Bogiem²¹.

Świadek prawdy Bożej potrzebny jest zarówno Bogu jak i ludziom. Te dwa odniesienia ustalają styl życia chrześcijańskiego i kapłańskiego. Potrzebny Bogu: „...gdy Duch Święty zstąpi na was, otrzymacie Jego moc i będziecie moimi świadkami w Jerozolimie i w całej Judei, i w Samarii, i aż po krańce ziemi” (Dz 1,8). Bogu potrzebni są świadkowie Ewangelii. Niekiedy świadectwo wiele kosztuje, włącznie z oddaniem własnego życia²². Przy czym człowiek umocniony przez Boga składając świadectwo zawsze jest zdolny do spełnienia tego zadania: „Kiedy was ciągnąć będą do synagog, urzędów i władz, nie martwcie się, w jaki sposób albo czym macie się bronić lub co mówić, bo Duch Święty nauczy was w tej właśnie godzinie, co należy powiedzieć” (Łk 12,11-12). Paweł Apostoł powie: „Głosiliśmy wam bowiem Ewangelię nie tylko mocą naszego słowa...” (1Tes 1,5). Można świadczyć o

---

²⁰ W. KWIATKOWSKI, *Apologetyka totalna*, t. 2, Warszawa 1962³, 441.

²¹ Spotkania z Jezusem jako Chrystusem i Synem Bożym przeżył Natanael: «Filip spotkał Natanaela i powiedział do niego: «Znaleźliśmy Tego, o którym pisał Mojżesz w Prawie i Prorocy - Jezusa, syna Józefa, z Nazaretu». Rzekł do niego Natanael: «Czyż może być co dobrego z Nazaretu?». Odpowiedział mu Filip: «Chodź i zobacz!»... Odpowiedział Mu (Jezusowi) Natanael: «Rabbi, Ty jesteś Synem Bożym...» J 1,45-49.

²² Na oznaczenie świadka i męczennika używa się słowa gr. *martys*. Twórca martyriologicznej koncepcji wiarygodności J. Guitton poświęcił miejsce temu problemowi w swej książce: *Le problème de Jésus et les fondaments de témoignage chrétien*, Paris 1950.

fakcie historycznym lub o prawdzie dogmatycznej czyli prawdzie wiary²³. Jan Apostoł powie: "Głosimy wam żywot wieczny, który był u Ojca i objawił się nam. Cośmy widzieli i słyszeli, to wam głosimy, abyście i wy współuczestnictwo mieli z nami;..." (1J 1,2-3). Apostołowie przekazują to wszystko co widzieli i słyszeli jako świadkowie wydarzeń historycznych oraz przekazują to, w co wierzyli. Są świadkami i historycznymi i dogmatycznymi.

Świadek potrzebny jest ludziom jako zwiastun Dobrej Nowiny. Powie Paweł Apostoł: „Jakże więc mieli wzywać Tego, w którego nie uwierzyli? Jakże mieli uwierzyć w Tego, którego nie słyszeli? Jakże mieli usłyszeć, gdy im nikt nie głosił? Jakże mogliby im głosić, jeśliby nie zostali posłani?” (Rz 10,14n.); i doda: „...przez Ewangelię zrodziłem was w Chrystusie Jezusie” (1Kor 4,15).

Na argument słowny człowiek można znaleźć kontrargument, na świadectwo życia nie ma kontrargumentu. Można najwyżej nie przyjąć, nie zaakceptować go. Tak zresztą, jak to dzieje się i w świecie wartości.

Świadek Boga musi zachować wierność sługi nawet w rzeczach drobnych. „Już to przedtem powiedzieliśmy, a teraz jeszcze mówię: Gdyby wam kto głosił Ewangelię różną od tej, którą otrzymaliście - niech będzie przeklęty!” (Ga 1,9).

Oprócz niebezpieczeństwa niewierności w głoszeniu Ewangelii istnieje pokusa wybiórczości lub wręcz omijania pewnych tematów.

Niektórzy twierdzą, że trzeba głosić naukę Jezusa Chrystusa na miarę swego życia. Tak, aby nie pojawiła się sprzeczność między teorią i praktyką. Stwierdza się jednak, że raczej należałoby praktykę dostosowywać do teorii niż odwrotnie. Tym bardziej, że prawda Boża jest niezmienna i stała. Jezus Chrystus powiedział o Faryzeuszach: „Czyńcie więc i zachowujcie wszystko, co wam polecą, lecz uczynków ich nie naśladujcie” (Mt 23,3). W innym przypadku powiedziałby nie słuchajcie i nie naśladujcie. Ostatnio jak stwierdził papież Jan Paweł II w Encyklice «*Veritatis Splendor*» - dochodzi do rozdzielania prawd wiary od norm moralnych²⁴.

Nie tylko milczeć, lecz walczyć trzeba dla swego Pana. „Zaklinam cię wobec Boga i Chrystusa Jezusa, który będzie sądził żywych i umarłych i na Jego pojawienie się i na Jego królestwo, głoś naukę, nastawaj w porę i nie w porę, w razie potrzeby wykaż błąd, poucz, podnieś na duchu z całą

²³ Por. M. RUSECKI, *Wiarygodność chrześcijaństwa*, Lublin 1994, 106-108.

²⁴ «Wzajemne przeciwstawienie, czy wręcz radykalne rozerwanie więzi między wolnością i prawdą, jest konsekwencją, przejawem i dopełnieniem innej, jeszcze bardziej niebezpiecznej i szkodliwej dychotomii - tej mianowicie, która oddziela wiarę od moralności». *Veritatis Splendor*, rozdz. III, 88.

cierpliwością, ilekroć nauczasz. Przyjdzie bowiem chwila, kiedy zdrowej nauki nie będą znosili - ponieważ, ich uszy świerzbą będą sobie mnożyli nauczycieli. Będą się odwracali od słuchania prawdy, a obrócą się ku zmyślonym opowiadaniom. Ty zaś czuwaj we wszystkim, znoś trudy, wykonaj dzieło ewangelisty, spełnij swe posługiwanie" (2Tm 4,1-5).

Zanik wartości autorytetu w życiu społecznym odsuwa ludzi od Boga i Kościoła. „Kościół, jako sakrament Bożego zbawienia, musi w obecnej fazie swego istnienia być wyraźnym znakiem wskazującym na to, co już zostało w pełni dokonane w Chrystusie i co spełnia się jeszcze obecnie wśród nas przez Niego oraz co dokona się w przyszłości... W tym wyznaniu w wierze i życiu Kościół świadczy o Bogu-Zbawcy... i odpowiada dziełami miłości na płynącą z miłości inicjatywę Boga, która ogarnia cały świat i wywołuje w nim taką właśnie odpowiedź”²⁵ Działanie skierowane na pomniejszanie roli autorytetu w relacjach międzyludzkich może pomniejszać rolę i świadka i świadectwa. Nie należy wstydzić się Ewangelii - powiada Paweł apostoł: „...jest bowiem ona mocą Bożą ku zbawieniu dla każdego wierzącego...” (Rz 1,16). Gwarantem składanego świadectwa przez Kościół, na przestrzeni wieków, jest sam Jezus Chrystus. Dotyczy to zarówno treści Objawienia jak i jego przekazu. „Idźcie więc i nauczajcie wszystkie narody, udzielając im chrztu w imię Ojca i Syna, i Ducha Świętego. Uczyćcie je zachować wszystko, co wam przekazałem. A oto Ja jestem z wami przez wszystkie dni, aż do skończenia świata” (Mt 28, 19-20).

W formacji chrześcijańskiej można osiągnąć wysoką technikę przekazu, lecz zagubić głęboką oryginalność i tożsamość świadka²⁶. Należy stwierdzić, że autentyczny świadek to taki, który poznał Tego, o kim świadczy. Dzisiejsi apostołowie dają świadectwo o Jezusie jako Chrystusie, który jest świadkiem Ojca, Boga niewidzialnego.

---

²⁵ J. GROOT, Świat i sakrament, (przeł. K. Dembińska), *Concilium* 1969, nr 1-10, 20.

²⁶ Składane przez uczniów świadectwo stanowi istotną formę chrześcijańskiego nauczania. Por. J. MYŚKÓW, *Apologetyka stosowana w zarysie*, Warszawa 1973, 262-264.

Изложение

Христианство - религией Откровения и свидетельства

Христианскую религию определяют как религию историческую. Это означает, что Бог вошел в сотворенный им мир в определенное время и определенном месте, в лице Иисуса Христа. Указание здесь на факт вмешательства Божия в историю человечества предпосылает понимание христианства как религии Откровения. Оно поэтому не является достижением человека или человечества, а инициативой Божией, направленной к человеку. Божественное Откровение не заключается единственно в создании системы истин и представления их вере, а в живом Слове Бога, направленном к человеку. Слово это - своего рода приглашение к вере и диалогу.

«Бог, многократно и многообразно говоривший издревле отцам в пророках, в последние дни сии говорил нам в Сыне, Которого поставил наследником всего, через Которого и веки сотворил» (Евр 1,1-2).

Иисус Христос является здесь на земле свидетелем Бога невидимого и Его замыслов: «Я на то родился и на то пришел в мир - сказал Он - чтобы свидетельствовать о истине...» (Ин 18,37). Свидетель Истины знает Истину и видел её: «Бога не видел никто никогда; Единородный Сын, сущий в недре Отчем, Он явил» (Ин 1,18; ср. 1 Ин 4,12). Давая о Нем свидетельство, Иисус ожидает от слушателей веры, ибо, как говорит апостол Павел: «Итак вера от слышания, а слышание от слова Божия» (Рим 10,17).

Важным элементом свидетельства является слово, призывающее к принятию чего-то за истину, и то не исходя из внутренней очевидности данной вещи, а основываясь на авторитете говорящего. Таким образом гарант истины - не внутренняя очевидность той или иной вещи, а авторитет взывающего к обращению и вере. Иисус из Назарета, свидетельствуя об Истине, обращается к слушателям с призывом, чтобы они признали Его достойным веры и уверовали Его свидетельству. Беспомощному слушателю Иисус указывает на ряд фактов, свидетельствующих о Нем, о Его посланничестве и мотивирует выдвигаемые притязания (Христос, Сын Божий): Свидетельства Писаний (Ин 5,39-40); Свидетельства людей - апостолов (Ин 15,27; Ин 5,33-34; Лк 24,46-48; Деян 1,8); Свидетельство дел (Ин 5,36; Мф 11,2-6; Лк 7,18-23); Свидетельство Иисуса о Себе Самом (Ин 8,14. 17-18); Свидетельство Святого Духа (Ин 15,26); Свидетельство Отца (Ин 5,37-38).

Христианская вера человека, согласно Иисусу из Назарета, основывается на свидетельстве нетварном, на прочнейшем фундаменте истины. Слово, призывающее к вере - это Воплощенное Слово, Иисус Христос, за Которым стоит авторитет Бога.